

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

פרשת יהודה ותמר בראי המדרש

לפרשת וישב (על פי שיעור של ד"ר ברכי אליצור)

3. וגם הרש"ר הירש מקשר בין הסיפורים ומסביר:

"הרי כאן סימן למתיחות או לפירוד שהתגלעו בין האחים בעקבות המעשה שנעשה ביוסף; מתיחות זו הופנתה בעיקר כלפי יהודה, שהיה כנראה רב ההשפעה שבכולם, ובהצעתו והדרכתו קרה המאורע המעציב. עונש קשה – אנחנו רואים – ירד על יהודה ומשפחתו..."

אולם, זרותו של סיפור יהודה ותמר לסיפור יוסף והאחים דורשת ביאור שיצביע על זיקה רחבה יותר בין הסיפורים. נשוב לדון בשאלה זו, לאחר שנבחן טיפול המדרשי היחודי בסיפור יהודה ותמר.

מדרש סגורי

סיפור יהודה ותמר זכה לטיפול רחב וחרוג בספרות חז"ל הארצישראלית בתקופת התלמוד. לדעת ד"ר אליצור שתי מטרות עומדות לנגד הדרשנים:

א. לתת מענה לקשיי הפשט, ולבאר את מיקומו של הסיפור.

ב. להבין את הסיבה לבחירת יהודה, חרף מעשה תמר, כראש שושלת המלוכה, כפי שמבטיח לו יעקב.

4. בראשית מ"ט, ט'-י':

"גֹּוֹר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטָּרֶף בְּנֵי עֲלִית פָּרַע רִבְצָ פְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא מִי יְקִימוֹ: לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֶק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא שִׁילּוֹ וְלוֹ יִקְהֶת עַמִּים"

אולם, עיון מעמיק יותר מגלה כי ישנו ניגוד בין דרשות התלמוד הארצישראליות על יהודה ותמר לדרך טיפולם של הדרשנים בסיפורי מקרא אחרים.

בסיפורי המקרא האחרים ניתן להבחין באיזון בין דרשות המבקרות את מעשי הדמויות לבין אלו המלמדות עליהן זכות, אך בדרשות התלמוד הארצישראליות על יהודה ותמר ניכר מאמץ רב להדוף דרשות מועטות בעלות אופי ביקורתי כלפי המעשה.

פרקי בראשית, מסיפור מכירת יוסף ועד לדברי הפרידה של יעקב מבניו, מספרים את השתלשלות הארועים שממכירת יוסף ועד לאיחוד המשותף במצרים. כל שלב משלבי הסיפור ניתן לביאור במושגי סיבה ומסובב. אף על פי כן, הסתכלות על המארג השלם, מיטיבה להבהיר את רעיון הסיבתיות הכפולה. לפי רעיון זה, הקדוש ברוך הוא טווה מהלך א-לוקי, ובני האדם הינם כלי המשחק המממשים באופן טבעי ובהתנהלות אנושית את הגזרה הא-להית. גיבורי הסיפור, דמויות המשנה, החלומות, המעידות, ההצלחות, הזיכרון והשכחה – כל אלו משמשים כמקדמי עלילה, שיובילו להתגשמות חזון ברית בין הבתרים.

1. בראשית ט"ו, י"ג:

"יָדַע תְּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה"

למרות זאת, ניתן למצוא בסיפור הכללי כמה אפיזודות הנראות ממבט ראשון כשוליות, אשר תרומתן לקידום העלילה איננה מובנית מאליה. המרכזית שבהן היא, כמובן, סיפור יהודה ותמר. העובדה כי מדובר באותן הדמויות ממקמת את סיפור יהודה ותמר כמשתלב בתיאור קורות בני יעקב. אולם, אין כל זיקה ברורה בין המסופר בו סיפור יוסף והאחים.

לכן, התאמצו מדרשים קדומים ופרשנים מאוחרים, למצוא קשר בין הסיפורים. זאת, הן באמצעות הסבר פסיכולוגי המתאר את נקיפות המצפון של יהודה והדיכאון שבעקבותיו ככוח המניע של עלילת מעשה יהודה ותמר, והן באמצעות הגדרת זיקה בין החטא לעונשו, בו הסתבכות יהודה בסיפור תמר מתפרשת כעונש על חלקו הדומיננטי במעשה המכירה.

2. לדוגמא מפרש ספורנו (שם):

"ויהי בעת ההיא - באותו הזמן שנמכר יוסף למצרים בסבת עצת יהודה שאמר למכרו ולא אמר להשיבו ושכל את אביו חל על יהודה פרי מעלליו והוליד שני בני מות ונשאר שכול משניהם"

שבטים היו עוסקים במכירתו של יוסף, ויעקב היה עוסק בשקו ובתעניתו, ויהודה עוסק לקחת אשה, והקב"ה בורא אורו של מלך המשיח. ויהי בעת ההיא וגו', בטרם תחיל ילדה קודם עד שנולד משעבד האחרון נולד גואל ראשון ויהי בעת ההיא וגו' "

וירד יהודה מאת אחיו (א)

הפועל 'וירד' הוא לכאורה מידע גאוגרפי. משפחת יעקב ישבה בחברון, ועדולם נמצאת דרומית לחברון. אלא שפועל כזה "מדגדג" באצבעותיהם של הדרשנים. הפועל וירד במובנו הסימבולי מבטא מצב של שקיעה או נסיגה, כפי שניתן ללמוד מדרשה המנתחת את השימוש בפועל זה.

7. שמות רבה מ"ב, ג':

"לך רד... נתנדה משה ונזעף ואין רד אלא נידוי. ומהיכן אתה למד? בשעה שאחיו של יוסף מכרוהו והלכו לנחם אביהם ולא נתנחם, אמרו כל הדברים הללו עשה לנו יהודה, שאלולי בקש לא מכרנו אותו כשם שאמר לנו אל תהרגוהו ושמענו לו, אלו אמר לנו אל תמכרוהו נשמע לו, אלא אמר לנו לכו ונמכרנו לישמעאלים, ועמדו ונדוהו, שנאמר ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו, ולא היה לו לומר אלא וילך יהודה, שהיה לו ירידה מצד אחיו, ומה וירד האמור להלן נדוי אף רד האמור כאן נידוי"

כנגד דרשה זאת, ישנה דרשה אחרת המתנגדת לפרוש הפועל כמורה על נידוי, ומנסה להוכיח כי ההפך הוא הנכון, ועל פיה, יהודה מקבל מינוי של מנהיג מאת אחיו, האמור להתוות דרכי פעולה בשעת משבר.

8. בראשית רבה פה, ב' [עמ' 1033-1034]:

"וירד יהודה מאת אחיו... אמרו בוואו ונפרנס עצמינו, לשעבר היה זקוק להשיאנו נשים, עכשיו שעסוק בשקו ובתעניתו אינו דין שיהא עסוק להשיאנו נשים, אמרו ליהודה ולא את הוא הראש שלנו עמוד ופרנס עצמך, מיד וירד יהודה מאת אחיו, ולמה פתח בלשון ירידה, שהיתה ירידה לו שקבר אשתו ובניו)"
כלומר על פי דרשה זאת, הפועל 'וירד' הינו רמז מטרים לאסונות שיפקדו את יהודה, אולם הוא איננו פועל שיפוטי למעשו.

הדרשות על יהודה ותמר מנסות גם ללמד זכות על כל אחד משלבי המעידה של יהודה ותמר, גם אלו שעל פי פשוטם של מקראות נדמים כביקורת או חטא, ולתארם כמהלך א-לוקי מתוכנן שמומש על ידם.

בשיעור השבוע ננסה, על פי שיעורה של ד"ר ברכי אליצור, להבין את יחודיותן של הדרשות, ולהבין מדוע זכה דווקא סיפור זה לחיבוקי הסנגוריה המדרשית, בעוד סיפור מקרא אחרים, גם כאלו העוסקים במעשיהם של גדולי האבות, לא נצלו מביקורת מדרשית. וכן, מה הזיקה בין מסרי סיפור יהודה ותמר לעלילת המכירה והשלכותיה.

סמיכות הפרשיות

השאלה הבסיסית העולה מסיפור יהודה ותמר הוא מיקומה. כידוע, שסיפור יהודה ותמר חוצץ בין שני חלקי סיפור המכירה, ופרטיו אינם נחוצים להבנת המשך העלילה, ולכן נשאלת השאלה, מה היו שיקולי ה"עריכה" של התורה במיקום של הסיפור. על שיקולי העריכה ניתן ללמוד משלושה דרשנים המתווכחים זה עם זה.

5. בראשית רבה פה, א-ב [עמ' 1030-1031]:

"מה כתיב למעלה מן העניין והמדנים מכרו אותו אל מצרים, ויהי בעת ההיא לא היה צריך קריא למימר אלא ויוסף הורד מצרימה (בראשית לט א), ר' אלעזר אמר כדי לסמוך ירידה לירידה, ר' יוחנן אמר כדי לסמוך הכר נא (שם, לז לב) להכר נא, ר' שמואל בר נחמן אמר כדי לסמוך מעשה תמר למעשה אשת פוטיפר מה זו לשום שמים אף זו לשום שמים, דאמר ר' יהושע בן לוי רואה היית באיסטרולוגיאה שלה שעתידה להעמיד ממנו בן ולא היתה יודעת או ממנה או מבתה"

ר' אלעזר ור' יוחנן מקשרים בין סיפור יהודה ותמר לזה שלפניו, ומבארים את הלקח החינוכי של סמיכותם. הלקח החינוכי של ר' אלעזר הוא עבירה גוררת עבירה, ואילו הלקח של ר' יוחנן הוא מידה כנגד מידה. לעומת זאת ר' שמואל בר נחמן מקשר את סיפור יהודה ותמר לסיפור יוסף ואשת פוטיפר, ומלמד זכות על מניעי שתי הנשים בפיתוי הגברים האסורים עליהם.

את הרעיון של הגשמת נבואה א-לוקית במעשה יהודה ותמר, מפתח ר' שמואל בר נחמן בדרשה נוספת בה הוא מפרש את הנחיצות של הסיפור למימוש החזון הגאולה הא-לוקי. כלומר, סיפורי המכירה ונספחיה יוצרים את התנאים להתממשות נבואת השיעבוד, ואילו סיפור יהודה ותמר זורע את ניצני הגאולה הנצחית.

6. בראשית רבה שם:

"ר' שמואל בר נחמן פתח כי אנכי ידעתי את המחשבות [אֲשֶׁר אֲנֹכִי חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם ה' מְחַשְׁבוֹת שְׁלוֹם וְלֹא לְרָעָה לְתֵת לָכֶם אַחֲרֵית וְתִקְוָה (ירמיהו כט, י"א)].

לתוצאה העתידית הברוכה של החטא (בניגוד למעידת יהודה שתתואר בכתוב כתוצאה מהמסע תמנתה).

ותשב בפתח עינים אשר על דרך תמנתה (י"ד)

בהתחשב בכוונותיה של תמר הידועות לקורא, הישיבה ב'פתח עינים' מתפרשת כבחירה במקום גלוי לעין, כדי שיהודה יבחין בה.

הדרשן מנצל את עמימות התיאור 'פתח עינים': הוא מרחיב בתיאור כוונותיה הטהורות של תמר ומכשיר אותה ליהודה על ידי טיהורה מחשד אשת איש ומטומאת נידה. הישיבה הבלתי צנועה של תמר מתוארת בדרשות כשעת תפילה והטהרות.

14. ירושלמי כתובות י"ג, א' [לה ע"ג]:

"ותשב בפתח עינים – רבי חזקיה בשם רבי אחא רבי היה דורש שלשה מקרייות לשבח... ותשב בפתח עינים ואפשר כן? אפילו זונה שבזונות אינה עושה כן? אלא שתלת עיניה לפתח שכל עינים מצפות לו, אמרה לפניו רבנו של עולם אל אצא ריקם מבית זה. דבר אחר ותשב בפתח עינים שפתחה לו העינים ואמרה לו פנויה אני וטהורה אני"

ומסבירה ד"ר אליצור, שנראה כי הבסיס לטענת הטהרה של תמר נשען על ביאור המונח 'פתח עינים' כפתחו של המעיין ששמש לטבילתה

ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה: (ט"ו)

הסיפור על פי פשוטו בא לבאר את סיבת אי זיהויה של תמר על ידי יהודה, וכיסוי הפנים על ידי תמר מובן לאור הנסיבות. בדרשה הבאה, הופך מעשה התפקדותה של תמר לסמל הצניעות שהודות לו זכתה בבנים מלכים ונביאים.

15. בבלי סוטה י ע"ב:

"ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה משום דכסתה פניה חשבה לזונה? א"ר אלעזר: שכסתה פניה בבית חמיה, דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה - זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים. מנלן? מתמר..."

הדרשה מסבירה מדוע תמר לא זוהתה על ידי יהודה, אולם ממנה עולה כי כיסוי הפנים היה מנהגה כל עוד התגוררה בביתו, ועל כן פרצופה לא היה חקוק בזכרונו. עתה, כשחשפה פניה, לא הכירה וחשבה לזונה.

וירא שם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבא אליה: (ב)

סיפורי האבות מלמדים עד כמה מאוסות היו נשות כנען בעיניהם, ובמאמצים מרובים השיאו לבניהם נשים ממוצא שאינו כנעני. נדמה כי אין להפחית מנימת הביקורת הנלווית לתיאור נישואי יהודה לבת איש כנעני.

9. מדרש תנחומא [ב] וישב ט':

"זה שאמר הכתוב 'בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל' (מלאכי ב יא), מהו בגדה יהודה, כיחש יהודה... על מה כיחש? 'כי חלל יהודה קודש ה' (שם), שם, הוי בגדה יהודה, 'ובעל בת אל נכר' (שם) ... אימתי? בשעה שפירש מאחיו, שנאמר וירד יהודה"

אבל, ריש לקיש מציע הסבר מקורי לתואר 'כנעני', המנקה את יהודה מעוון בעילת בת אל נכר.

10. בבלי פסחים נ ע"א:

"מאי כנעני? אילימא כנעני ממש - אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק, בא יצחק והזהיר את יעקב, ויהודה אזיל ונסיב? אלא אמר רבי שמעון בן לקיש: בת גברא תגרא, דכתיב (הושע יב) כנען בידו מאזני מרמה, ואיבעית אימא מהכא (ישעיהו כג) אשר סחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ"

11. ואופן דומה גם מדרש רבה מפרש (בראשית רבה פה):

" 'בת איש כנעני' בר גברא תגרא בוצינא דאתרא – ביתו של סוחר הקישואים המקומי

ויגד לתמר לאמר הנה חמיך עלה תמנתה לגו צאנו: (י"ג)

גם בפסוק זה, התיאור גאוגרפי משמש לדרשה סימבולית.

12. ירושלמי סוטה א', ח' [ז ע"א]:

"כתוב אחד אומר וירד שמשון תמנתה וכתוב אחר אומר הנה חמיך עולה תמנתה. רב אמר שתי תימניות היו אחת של יהודה ואחת של שמשון. רבי סימון אמר תמנתה אחת היא ולמה כתב בה עליה וירידה אלא של יהודה על ידי שהיתה לשום שמים לפיכך כתיב בה עלייה ושל שמשון על ידי שלא היתה לשם שמים כתיב בה ירידה"

13. ובאופן דומה (בבלי סוטה י ע"א):

"א"ר אלעזר: שמשון שנתגנה בה - כתיב ביה ירידה, יהודה שנתעלה בה - כתיב ביה עליה"

רב, החכם הבבלי, פותר את הקושי הגאוגרפי במענה גאוגרפי. אולם ר' סימון ור' אלעזר, חכמי ארץ ישראל, שאפילו את הפועל 'וירד' הצליחו לפרש כמיטיב עם יהודה, מפרשים החכמים את הפועל 'עלה' כרמז מטרים

המכירה של יהודה גוברת על הצעותיו של ראובן ונסיונו להציל את יוסף) בלקיחת אחריות על מחדליו (יהא-להים מצא את-עון עבדיך' לעומת 'הלא אמרתי לכם'), ובתבונה העצה ('אנכי אערבנו' לעומת 'את שני בני תמית'). אולם, האם מעשה יהודה ותמר המשולב בליבה של עלילת המכירה אינו מטה את הכף חזרה לטובתם של שני המועמדים האחרים? האם תפקודו הלקוי של יהודה בשעת משבר אינו מאזן את יתרונותיו ומחבל בסיכוייו?

ההכרעה של יעקב בברכת יהודה, הופכת לעובדה מוגמרת עם משיחת דוד והבטחת השושלת הנצחית על ידי נתן הנביא.

17. שמואל ב', י"ב-ט"ז:

"כִּי יִמְלֹאוּ יָמַיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת אֲבֹתֶיךָ וְהִקִּימְתִי אֶת זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ וְהִכִּינְתִי אֶת מַמְלַכְתּוֹ: הוּא יִבְנֶה בַּיִת לְשָׁמַי וְכִנְנְתִי אֶת כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ עַד עוֹלָם: אֲנִי אֶהְיֶה לוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה לִּי לְבֵן אֲשֶׁר בְּהֶעֱוֹתוֹ וְהִכְחַתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְּנֵי אָדָם: וְחִסְדִּי לֹא יִסּוּר מִמֶּנּוּ כְּאֲשֶׁר הִסְרְתִי מֵעַם שָׂאוֹל אֲשֶׁר הִסְרְתִי מִלְּפָנֶיךָ: וְנֶאֱמַן בַּיִתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ עַד עוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּסְאֶךָ יִהְיֶה נֶכּוֹן עַד עוֹלָם"

ואם כן, מה שנוטר לחז"ל הוא לנמק את הבחירה ולהוכיח כי יהודה 'שנתעלה בה' ממש במעשיו את התכנית הא-לוהית של בריאת אורו של משיח. למעשה, דווקא סיפור יהודה ותמר הוא שהכריע את הכף ובוחר ביהודה כמועמד ההנהגה הראוי היחיד מבין שנים עשר בני יעקב.

18. שמות רבה ל', י"ט:

"א"ר אלעזר ... ולמה נתן הקב"ה כתר ליהודה והלא לא לבדו הוא גבור מכל אחיו? והלא שמעון ולוי גבורים והאחרים? אלא שדן דין אמת לתמר לכן נעשה דין העולם... כיצד? היו יצחק ויעקב יושבים שם וכל אחיו והיו מחפין אותו, הכיר יהודה למקום ואמר אמיתת הדבר ואמר צדקה ממני ועשאו הקב"ה נשיא"

ויט אליה אל הדרך ויאמר הבה נא אבוא אליך (ט"ז)

הפסוק המתאר את החטא הממשי הופך בדרשת חז"ל למאבק בין יהודה ליצר התאוה, שהכניע אותו בגלל נימוקיו האידיאולוגיים. על פי הדרשה הבאה, יהודה נכנע ליצרו לא מתוך תאוה אלא מהצורך להגשים את יעוד זרעו.

16. בראשית רבה פה, עמ' 1042:

"ויראה יהודה וגו'... אמר ר' יוחנן ביקש לעבור וזימן לו הקב"ה מלאך שהוא ממונה על התאוה אמר לו לאיכן אתה הולך יהודה, ומאיכן מלכים עומדים ומאיכן גואלים עומדים? ויט אליה על כורחו שלא בטובתו"

דרשות הסגוריה הולכות ומפתחות גם ביחס לאירועי המשך הסיפור, אולם בניגוד לדרשות שהצגנו עד כה המציעות הערכה שונה ואף ניגודית למעשי יהודה ותמר העולים מפשט הפסוקים, הרי מסרן של דרשות ההמשך אינו חורג מפשט הפסוקים. גם הפסוקים מובילים לתהליך של הודאה בחטא, לתיקון היחס לתמר בעקבותיו, ולסוף הטוב עם הולדת התאומים, ראשי שושלת המלוכה.

ונשאלת השאלה: מהו ההסבר למגמת הסגוריה הנרחבת בדרשתם של חכמי התלמוד הארצישראליים? האם לא ניתן היה לפרש את חלקו הראשון של הסיפור כחטא ואת חלקו השני כתיקון, ובכך להרוויח מסר חינוכי על גדולתה של התשובה?

ד"ר אליצור מציעה שתי תשובות לשאלה. האחד במישור פרשני והאחר במישור ההיסטורי (שבמתודולוגית החקר של מדרשי חז"ל קשורים זה לזה).

הסבר פרשני

אחת השאלות המרכזיות בסיפור יוסף ואחיו היא: מה מבקשים האחים להשיג במכירת יוסף? אחד התשובות לשאלה זו היא שסיפורי יוסף עוסקים במאבק האחים על ההנהגה. המאבק גלוי יותר בשלבי הראשונים, וממשיך באופן סמוי יותר בתיאורי מעשי האחים ודבריהם לאחר מכירת יוסף.

נבחר ההנהגה הפוטנציאליים הינם שלושה:

- ראובן**, שעל פי מיקומו המשפחתי הינו היורש הטבעי, אולם מעשה בלהה פוגע בסיכוייו.
- יהודה**, שהינו הבא בתור לאחר ששמעון ולוי אבדו את סיכויים לזכות בהנהגה בעקבות מעשה שכם.
- מועמדותו של **יוסף**.

דברי ראובן ויהודה ומעשיהם היזומים הינם היחידים המתועדים בשנים שבין מכירת יוסף להכרזת יעקב על זהותו של אבי שושלת ההנהגה. ההשוואה בין יהודה לראובן מוכיחה את יתרונו של יהודה בכח השכנוע (עצת

הסבר היסטורי

ההסבר הפרשני שהצענו מעלה כמובן את השאלה, מדוע דווקא חכמי ארץ ישראל בתקופת התלמוד, הינם סנגוריו המרכזיים של יהודה?

מעדויות תלמודיות שונות עולה שבראשית תקופת התלמוד מעמדו של מוסד הנשיאות והעומד בראשה מתערער. הגורמים לכך הם קושי הפרידה מהנהגתו המופתית של רבי יהודה הנשיא, וציפייה בלתי ממומשת להמשך הנהגה המשלבת חכמת תורה עצומה וקשרי שלטון מסועפים בימי בניו ונכדו (ר' יהודה נשיאה). כמו כן, הייתה גם הטלת אשמת עול המסים שהוכבד בתקופה זו, על הנשיא ומוסד הנשיאות שעליהם היתה מוטלת חובת הגביה. ולדוגמא, רבי חמא בר חנינא, אינו מהסס מלהשמיע בגלוי את תקוותו.

19. בבלי סנהדרין צח ע"א:

"אמר רבי חמא בר חנינא: אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הלזה מישראל"

כידוע, הנשיא הוחזק כמי שמיוחס לבית דוד. ולדעת ד"ר אליצור, בתקופה זו התפתחה בקרב קבוצת האופוזיציה לנשיאות מגמה שהחלה לערער על חשיבות השושלת כפרמטר מכריע לבחירת המנהיג, תוך הוכחת פגמיה, מהמסופר במקרא.

פריחתן של דרשות הסנגוריה סביב סיפור יהודה ותמר (ובדרשות על רות ועל דוד) בספרות המדרש הארצישראלי בתקופת התלמוד המוקדמת הינה, לאור זאת, תגובה של תומכי ההנהגה, לנסיונות ההדחה של שושלת בית דוד מכס הנשיאות על רקע טענת מחדלי השושלת.

על פי גישה זו, סיפור יהודה ותמר מוכיח כי דווקא במציאות מעורפלת, באי ודאות לגבי כישוריו של המועמד, ניבטים ניצניה של שושלת הנהגה נצחית על פי בחירה א-לוהית.

20. תנחומא [ב] וישב י"ג:

"וירא שם יהודה. יש שנאף ונשכר ויש שנאף והפסיד... יש שנאף והפסיד זה זמרי, נאף ונשכר זה יהודה שממנו עמדו פרץ וחצרון שהן עתידין להעמיד לדוד ולמלך המשיח, שהוא עתיד לגאול את ישראל, ראה כמה עלילות הביא הקב"ה עד שלא העמיד מלך המשיח מיהודה, אותו שכתוב בו ונחה עליו רוח ה'"